

מקצ

רעיונות על הפרשה על פי תורתו של הרב אביגדר נבנצל שליט"א

חגי הנביא מנבא: "עוד אֶזְכֹּר מִעַתָּה הִיא וְאֲנִי מִרְעִישׁ אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ... "משתכלה מלכות פרס זו המושלת עליכם עוד אחת תקום למשול עליכם להצר לכם מן מלכות יון ומעט יהא זמן ממשלתה" (רש"י) וְהִרְעִשְׁתִּי אֶת כָּל הַגּוֹיִם... וְיִירְדּוּ סוֹסִים וְרֶכְבֵּיהֶם אִישׁ בְּזֹרֶב אֲזוּיוֹ: בַּיּוֹם הַהוּא זָאֵם ה' צִבְאוֹת אֶקְוֶה וְרֶכְבִּי בֶן עֲלִיתִיאל עֲבָדִי... וְשִׁמְתִּיהָ כְּזוֹתָם כִּי בָּהּ בְּזֹרְתִי... (חגי ב, ו-כג) הנביא מבשר שתהיה מלחמה אך אינו מפרש בין מי למי, ויהיה ניצחון גדול לישראל וזרובכל יעלה לגדולה.

חז"ל אומרים שעניין זה רמזו בתורה: "עַד יַעֲבֹר עֲמָךְ ה'" "זו ביאה ראשונה" "עַד יַעֲבֹר עִם זֶה קְנִיתָ" "זו ביאה שניה אמור מעתה ראויין היו ישראל לעשות להם נס בביאה שניה כביאה ראשונה" (סוטה לו). כלומר בזמן שעזרא עלה ארצה לאחר גלות בבל היה ראוי לעשות להם ניסים כדרך שנעשו להם בעלייה ראשונה בימי יהושע בין נון, כשנכנסו לארץ וכבשוה וזכו לניסים גדולים כגון קריעת הירדן, 'שמש בגבעון דום' וכו'. מסביר מו"ר הרב נבנצל שליט"א: יתכן לומר שזוהי כוונת חגי בנבואתו, דהיינו: נבואת משה רבינו הרמוזה בתורה עומדת להתקיים, ובני ישראל עומדים להיגאל גם עכשיו בחיל ובכוח ובניסים גדולים.

אולם זמן קצר לאחר נבואת חגי, זכריה הנביא מנבא: "זֶה דְּבַר ה' אֵל וְרֶכְבִּי לֵאמֹר לֹא בְּזִיזִל וְלֹא בְּכֹז כִּי אִם בְּרוּיֹזִי אֹמַר ה' צִבְאוֹת" (זכריה ד, ו - מתוך הפטרת שבת חנוכה) כלומר: נבואת משה רבינו וחגי הנביא לא תתקיים כעת; אומנם ייגאלו אולם לא בחיל ובניסים גדולים כמו בימי יהושע. ומדוע? "אלא שגרם החטא" (סוטה שם) על איזה חטא מדובר?

ובכן הנביא אומר: "וַיְהִי־שֵׁעַ (הלא הוא יהושע בן יהוצדק, הכהן הגדול בתחילת בית שני) הָיָה לְבָשִׁי בְּגָדִים צֹאֲמִים" (זכריה ג, ג) הגמרא שואלת: וכי דרכו של יהושע ללבוש בגדים צואים? אלא שבניו נשאו נשים נוכריות שאינן לגונה ולא מיחה בהם (סנהדרין צג).

והנה לא רק בני יהושע נכשלו בחטא זה; בספר עזרא ישנה רשימה ארוכה של כוהנים רבים שאף הם נשאו נשים נוכריות ובגין חטא זה הקב"ה ביטל את הגאולה בחיל ובכוח. זהו פירושה של נבואת זכריה 'לא בחיל ולא בכוח'.

לאחר מכן מוסיף הנביא וזכריה ואומר: "כִּי מִי בֹז לַיּוֹם קִטְנוֹת" (שם ד, י) היתה אכזבה בקרב העם, שכן הם ציפו לגאולה ניסית כמו בימי יהושע בן נון והנה מתבשרים שהיא לא תתקיים כך. כבר בתחילת בית שני רבים מהכוהנים בכו בזכרם את גדולת בית המקדש הראשון, שכן בית שני לא היה גדול בעיניהם, וכעת הם שומעים שגם נבואת הגאולה בחיל ובכוח לא תתקיים, בשורה שגרמה למשבר גדול בקרב העם, וכתוצאה מכך נוצר מצב דומה לתופעת ההתייוונות בימי היוונים, ועל כן אומר להם הנביא: אין לכם לבוז לגאולה הבאה ב'קטנות', כי סוף סוף יש בית מקדש ויש קורבנות, ובעתיד תהיה גם מלחמה "וְעוֹרְרִתִּי בְּנִיָּה צִיּוֹן עַל בְּנֵיהָ יוֹן" (שם ט, יג) וינצחו בה. לכן, גם אם כעת לא כל הדברים הגדולים שהבטיח חגי הנביא מתקיימים - הגאולה היא תהיה.

שואל הרב: איך יתכן שהקב"ה חזר בו מהבטחה מפורשת? הרי הדבר ידוע שנבואה טובה שנמסרה לנביא והנביא מסרה לישראל אין הקב"ה חוזר בו ממנה, וכך פסק הרמב"ם: "כל דבר טובה שיגזור האל אפילו על תנאי אינו חוזר" (הלכות יסודי תורה פ"י ה"ד) אם כן איך אפשר לומר שנבואת משה וחגי יתבטלו?

התשובה היא שאכן הנבואות הללו לא התבטלו, אלא שמשה וחגי לא פירשו מתי יתקיימו; אם היינו זוכים הנבואה אכן היתה מתקיימת בימי עזרא, אולם כיון שלא זכינו הרי היא נדחתה לעתיד לבוא. הוא הדין בגאולה הראשונה; הקב"ה אמר לאברהם אבינו בברית בין הבתרים: "יָדַעְתָּ דָּעָה כִּי גֵר יִהְיֶה וְרַעַךְ בְּאֶרֶץ לֹא לָהֶם וְעַבְדִּים וְעָזוּ אֹתָם אַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה" (בראשית טו, יג) אך לא פירש לו אימתי תתחיל ספירת השנים הללו; אם היינו זוכים הספירה היתה מתחילה כבר אז, אולם היות ולא זכינו התחילה רק בלידת יצחק. מאידך החשבון היה יכול להתחיל בירידת אבותינו מצרימה או בתחילת השעבוד מיד לאחר מותם של בני יעקב, אלא שהועילה תפילתם וזעקתם של בני ישראל וקושי השעבוד והחשבון התחיל שנים רבות לפני כן.

הוא הדין גבי הגאולה העתידה, המלאך אומר לדניאל בלשון סתומה מתי תהיה הגאולה, ודניאל אומר: "וְאֲנִי שְׁמַעְתִּי וְלֹא אָבִין וְאִמְרָה אֲדַעֵי מִה אֲזַרִּית אִלָּה" (דניאל יב, ח) והמלאך עונה לו: "וַיֹּאמֶר לָךְ דְּנִיאל כִּי סְתָמִים וְזִמְתִּים הַדְּבָרִים עַד עֵת קֵץ" (שם ט) "ר"ל לך משאלתך ולא תשאל עוד כי דברי הגאולה יהיו סתומים וחתומים ברזו לבל ידעו עד עת קץ אבל בבוא הקץ יתחכמו הכל להבין הרמז" (מצודת דוד)

שואל הרב: מדוע המלאך מוסר לדניאל את הנבואה בלשון סתומה ומסרב לפרשה? ועוד קשה: הרי רבי סעדיה גאון ורש"י והמלבי"ם עשו חשבון על פי דברי המלאך מתי תהיה הגאולה; אם דניאל לא הבין את דברי המלאך כיצד הם הבינו? וכי רס"ג ורש"י והמלבי"ם גדולים יותר מדניאל? אלא שכשם שגאולת מצרים ניתנה לפרשה ולחשבה במספר אופנים שונים, כך גם הגאולה העתידה שנאמרה לדניאל בנבואה ישנם מספר דרכים ואפשרויות לקבוע מתי תהיה,

ואינה בתאריך חד משמעי אלא תלוי במעשינו; אם נזכה - 'אחישנה', ואם לאו - 'בעיתה'. נמצא שביאת המשיח ובניין בית המקדש יתגשמו לפי מעשינו, הם המה שיקבעו מה יהיה החישוב הנכון של הקץ, ועל כן חכמינו הראשונים לא טעו בחישובם אלא שלא זכינו לכך, וגם דניאל ידע את כל התאריכים שחישבו רס"ג ורש"י וכו' אלא שהוא רצה לדעת מה התאריך המדויק; לשאלה זו ענה המלאך שאין הדבר תלוי אלא בישראל. והנה לא רק תאריך הגאולה ייקבע באופן זה אלא גם צורת הגאולה. "זכו עם ענני שמיא, לא זכו עני רוכב על חמור" (סנהדרין צח.)

למעשה אף את חלומות יוסף ניתן היה לפרש כנבואה לתחילת גלות מצרים, וירידת השבטים למצרים היתה אם כן בצורה מכובדת; אולם אחי יוסף לא פירשו חלומות אלו כנבואה ומכרו אותו לעבד, והנבואה התקיימה בדרך של השפלה.

יוצא אפוא שמעשנו בעלי משקל כבד ומחובתנו לדאוג לתקנם בכדי שיחד כולנו נקרב את גאולתנו.

שבת שלום יצחק חלבה

עלון זה מוקדש לעילוי נשמת מו"ר שר התורה הרב שמריהו יוסף חיים בן פאשה מרים זצוק"ל ומו"ר הרב שלום כהן בן תופחה זצוק"ל ומו"ר הרב חיים מאיר בן מילכה זצ"ל ומו"ר הרב שמעון בעדני בן חביבה זצ"ל ומו"ר הרב שמעון גד אליטוב בן שושנה זצ"ל

לעילוי נשמת אאמו"ר אברהם (אלברטו) בן מרים חלבה, מרת אמי אולגה בת קלרה, יוסף הכהן בן קלרה, הרב גרשון אדלשטיין בן שרה, שאול בן מרים, הרב אליהו בן אהובה, מנחם מנחם בן הרב דוד ואסתר הי"ד, ריקרדו סלודור קוקו בן רחל, שלום בן יהודית, יעקב בן יהודה, יניב בן סימה, שלמה בן מטילדה, הג"ר יוסף שלום ב"ר אברהם וחיה מושא, הרב יעקב חי בן מרגלית, חיים שאול בן בתיה, שמעון שמעוני בן חנה, אברהם בצלאל בן רחל, הרב אברהם צוקרמן בן שרה, אריה לייב בן דבורה, חנניה בן חיים, הרב חנן פורת בן שולמית, משה סלים בן חתון, יחיא בן עישה, יוסף אדרי בן פריחה, אייל בן לאה, עמידור בן שרה, נתן בן דוד ולאה, עוזיאל זוסיא בן יעקב משה, מתתיהו מנחם בן לאה, ישראל בן לאה, יעקב בן מרים, אבנר יחיאל בן רחל, חיים בן יוסף דוד, גרשון בן חנה, מנשה בן שרה, מרדכי מורד בן חנה, מתוך בן מרים, מרדכי שמעון בן דאדא, שלמה בן פורטונה, מאיר ירחמיאל בן שמחה, מסעוד בן עליה, עמרם בן עישה, אילן בן יחזקאל, מנחם נחום בן אליעזר ליפא, יעקב בן עישה, שמעון בן עישה, אנריקה בן פאני, שלמה חי בן מזל טאוס, מרדכי שלום בן רחל, עמרם בן אסתר, הרב מרדכי אלישיב בן שושנה, זאב בן ברכה, משה בן פלור, אביאטר בן ברוך הי"ד, יצחק בן אסתר, ניר יהודה בן מיכל, יעקב בן מרים, יעקב בן רחל, יוסף בן חנה, ניסים בן חנה, משה בן מרים, אייל בן עירית תשורה הי"ד, יעקב נפתלי בן רחל הי"ד, גיל-עד מיכאל בן בת גלים הי"ד, דודי רחמים בן חנה, דוד הרוש בן לאה, יוסף ברוך בן תמר, יעקב בן נעומי, יצחק בן חנה, יהודה בן אסתר, שלמה בן שמחה, אליעזר בן צבי וציפורה, אליהו בן נעמי, שמעון בן דינה, בנימין בנדט בן יוסף, דוד בן שרה, מאיר טובי בן ליטא, נוריאל יחיאל גץ בן אסתר, אהרון בן סלחה, ניסים בן חנה, מאיר הכהן בן אריה, גבריאל בן גאולה, יונתן בן ציפורה, משה בן אשר ומרים, פנחס בן מרים, יעקב בן יהודית, פליקס אשר בן חביבה, משה בן אסתר, אלעד בן רבקה, רחמים בן זוהרה, שלום טוטיאן בן שרה, דניאל בן שרה, אילן הכהן בן חנה הי"ד, יעקב בן נעומי, יצחק בן חנה, דוד חי בן יפה, שלמה בן כזאלה, שלום בן שמחה, בנימין בן נדרה, לאה בת אליהו גרשון, אליס בת פריחה, מרים ספיר בת שמואל, יוסף בן שמחה, גבריאל יעקב בן מרים, ויצמן מור בן גורג'יה, דוד הרוש בן לאה, חנה בת דורית, צירל בת ישראל, שולמית דבורה בת שאול, תמר אולגה בת יעקב, שרת נוסרט (רבני) בת סנב, חסינה בת רחנה, פלורה בת לאה, הרבנית שפרה בת לאה, טליה חנה בת מלכה, שרה בת מרים, שרה חנה לויזה בת פאני; שושנה בת רוזה, שרה רחל בת בוליסה, רחל בת רבקה, שרה בת רוחמה, שרה בת שולמית, ברוריה בת מרגלית, אילנה בת רחל, מזל פורטונה בת שרה, אלסירה בת שרה, שמחה בת אוז'ני, רחל בת סוליקה, יהודית בת עזיזה, אוז'ני בת רוזה, פרלה בת גוטי, שרה בת קיז'ה, שרה בת מרים, רחל בת שרה, ריינה בת אסתר, צילה בת פאינה, לאה בת בתיה, אסתר בת דונינה, גיטל בת שאול קלמן, יפה בת טאוס, עזיזה בת כזאלה, מזל טוב בת מסעודה, חנה בת זהבה, חסיבה בת תמר, חנה דינה בת מנחם, רחל בת יעקב, יהודית בת שרה, תמר בת שרה, יפה עזת בת מרים ת.נ.צ.ב.ה.

המעוניין לקבל כל שבוע את העלון בדואר אלקטרוני ניתן לשלוח בקשה למייל: jalabe2013@gmail.com ללא תשלום לזיכוי הרבים

השיחה נערכה על פי הבנתו של העורך. כל טעות או חסרון יש לתלות בעורך בלבד.

עלון זה יהיה מוקדש לרפואתה השלמה של אורלי בת דונה וסילביה רות בת אסתר